

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Divatok, témák és trendek a felnőttképzésben – **35 év neveléstudományi szakdolgozatainak elemzése**

A Lifelong Learning Ökoszisztéma fejlesztésének trendjei és kihívásai

2025. május 22.

MellearN

SZTE UNIVERSITY OF SZEGED

Bacsa-Bán Anetta
Cserné Adermann Gizella

1. Elméleti háttér

- Szakdolgozati címek = a neveléstudomány diszciplináris leképeződései
- A témaválasztás tükrözi:
 - intézményi sajátosságokat
 - társadalmi kontextust
 - hallgatói (oktatói) tudományos orientációkat
- A szakdolgozati cím mint tudományos diskurzuslenyomat
 - A cím informatív és tömör
 - Metaszövegként működik
 - Kifejezi a tudományos szemléletet és módszertani irányultságot

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Tudományos műfaji keretek

- Szakdolgozat: tudományos szocializáció záróeleme
- Cím mint „index”: mi számít releváns tudásnak a hallgatók szerint?
- Kozma (2004), M. Nádas (2007): a dolgozat tudományos beavatás

Diskurzuselemzési perspektíva

- Címválasztás társadalmi és intézményi metszéspontban
- Fairclough (1995) és Antalné Szabó (2020) nyomán: diskurzus mint hatalmi struktúra leképezése
- Példák: digitális pedagógia, inklúzió, tanári szerep

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Nyelvi rétegzettség

- A címek nyelvhasználata a diszciplináris beágyazottság mutatója
- Kulcsszavak időbeli vizsgálata: alternatív pedagógia, projekt módszer, digitális kompetencia stb.

Intézményi és történeti kontextus

- A címek tükrözik a korszakhatárokat:
 - rendszerváltás
 - Bologna-folyamat
 - digitalizáció
- Hrubos (2012), Fábri (2020) nyomán: intézményi változások lenyomatai

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Hasznosulás

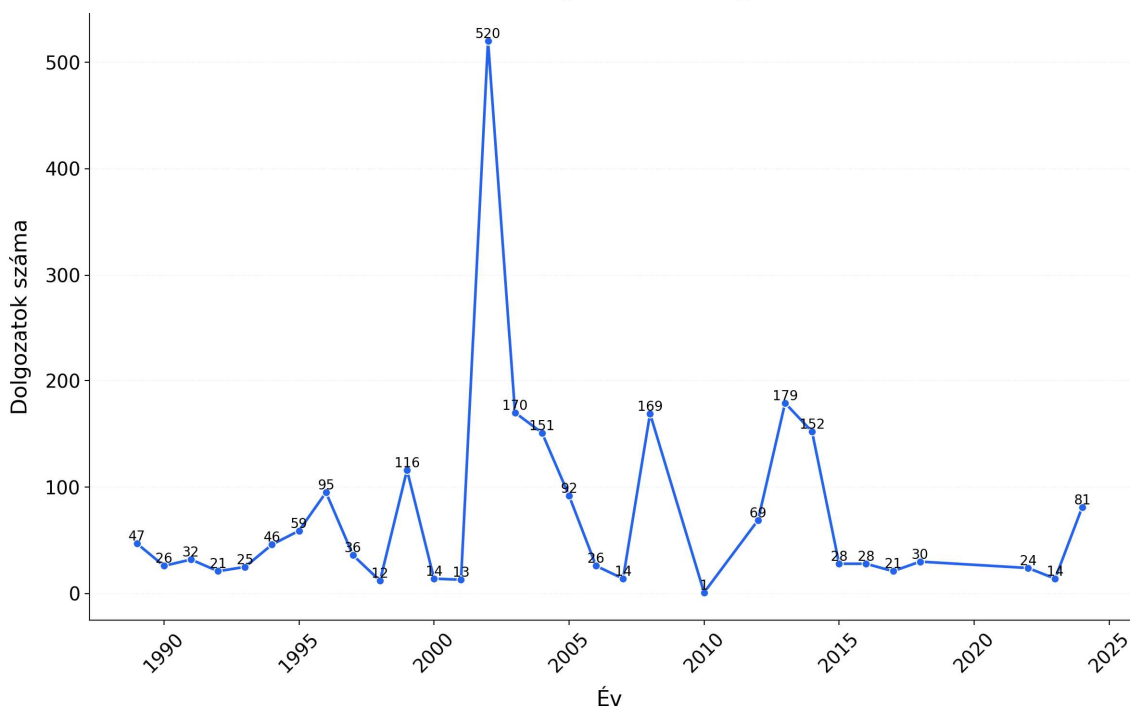
- Tudományos:
 - új tudásterületek feltérképezése
 - tudományterületi trendek nyomon követése
- Gyakorlati:
 - tantervfejlesztés
 - tutorálás, mentorálás irányai

Módszertan

- Kvalitatív tartalomelemzés
- Diskurzuselemzési keret
- Kulcsszavak, tematikus és módszertani irányultságok azonosítása

Évenkénti dolgozatok megoszlása

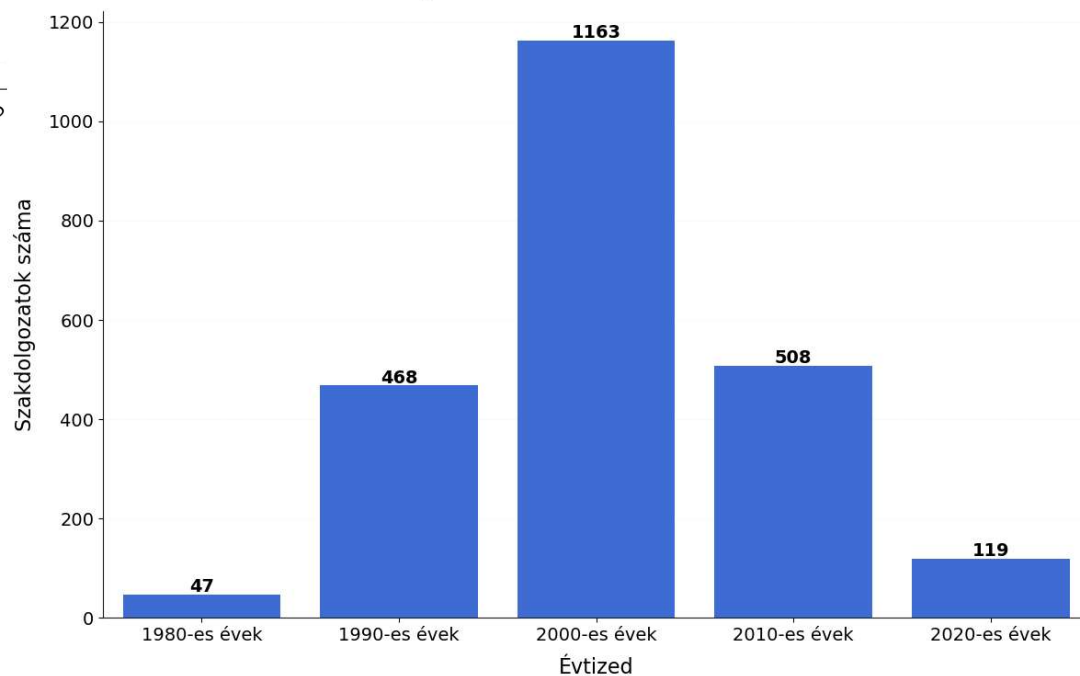

Trendek:

- A legtöbb szakdolgozat 2002-ben: (520 db)
- Jelentősebb kiugrások:
 - 2003-ban (170 db)
 - 2008-ban (169 db)
 - 2013-ban (179 db)
 - 2014-ben (152 db)
- A legkevesebb dolgozat 2010-ben: (mindössze 1 db)
- 2015-2023 egyenletes a dolgozatok száma, kb. 20-30 db évente
- 2024-ben újabb emelkedés: 81 db

2. Elemzési szintek és lehetőségek

Szakdolgozatok száma évtizedek szerint

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Az 1989-2025 közötti szakok szakdolgozói a DUE (DUF) TK-ban:

- Andragógia BA: 2013 - 2014
- Kommunikáció-művelődésszervező (hagyományos főiskolai szintű szakpár): 2007 - 2008
- Műszaki tanár, Mérnökstanár (hagyományos főiskolai szintű szak): 1989 - 2009
- Mérnökstanár MA: 2007-
- Műszaki szakoktató (főiskolai szint): 2010 - 2022
- Pedagógiai értékelés és mérés tanára MA: 2012 - 2014
- Szakoktató BA: 2024-

Szakdolgozati címek elemzése

Témák gyakorisága

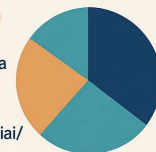
Általános pedagógia

Oktatásmódszertan

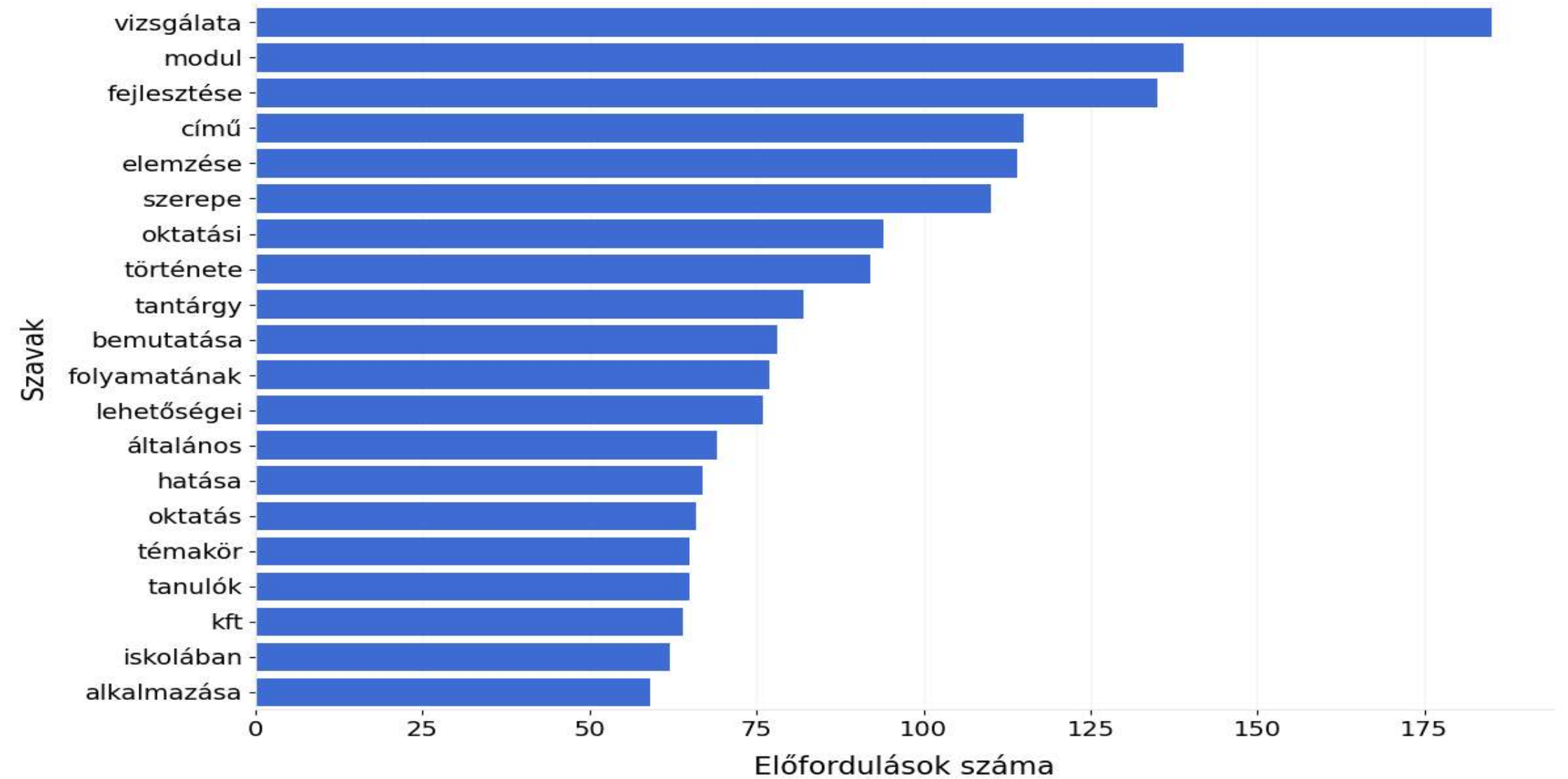
Szakképzés

Oktatás-
technológia
és IKT

Pszichológiai/
lélektani

Leggyakoribb szavak a szakdolgozat címekben

2.1. Statisztikák

Statisztikai adatok

- Összes szakdolgozat: 2305
- Átlagos címhosszúság: 69.4 karakter
- Legrövidebb cím: 8 karakter
- Leghosszabb cím: 242 karakter
- Egyedi szavak száma a címekben: 4993

Példák a címekre

Legrövidebb címek

- Unipóker

Leghosszabb címek

- Modulfüzet tananyagtartalmának összeállítása a Gumiabroncs-javító és kerékkiegyensúlyozó képzésben a Gumiabroncs-szerelés és -kiegyensúlyozás megnevezésű, 10463-12 azonosító számú szakmai követelménymodul elméleti ismereteinek elsajátításához

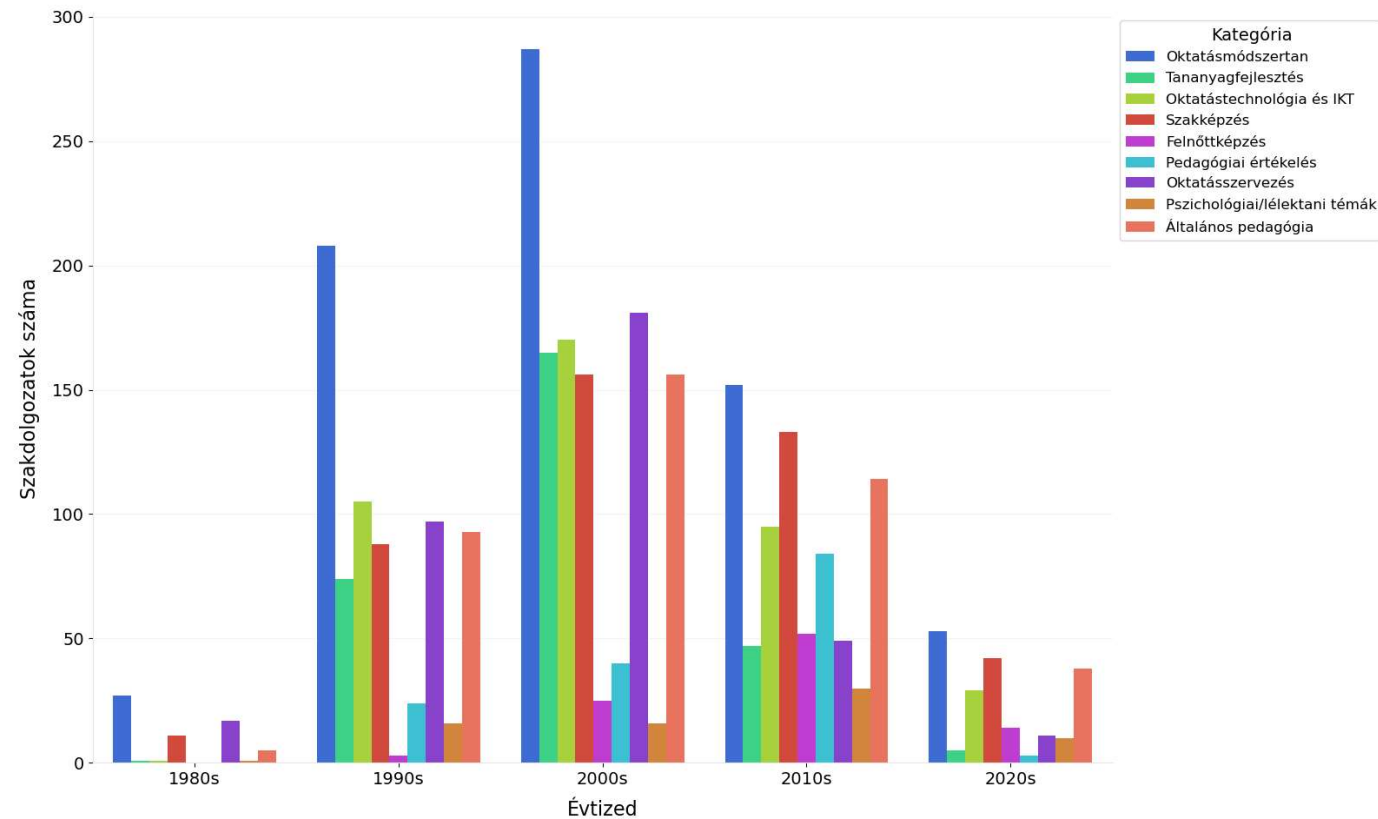
Átlagos hosszúságú címek

- Szegecskötések témakör gyakorlati oktatási folyamatának megtervezése
- A munkavédelmi oktatás helyzetének elemzése a szakmunkásképzésben
- A család és iskola szerepe a munkára nevelés személyiségfejlesztésében

- a szakdolgozatok többsége oktatási módszerek vizsgálatával, tantárgyak elemzésével, oktatási modulok fejlesztésével és történeti áttekintésekkel foglalkozik.
- a címek átlagosan 69 karakter hosszúak - a hallgatók általában részletesen megfogalmazzák kutatási témájukat

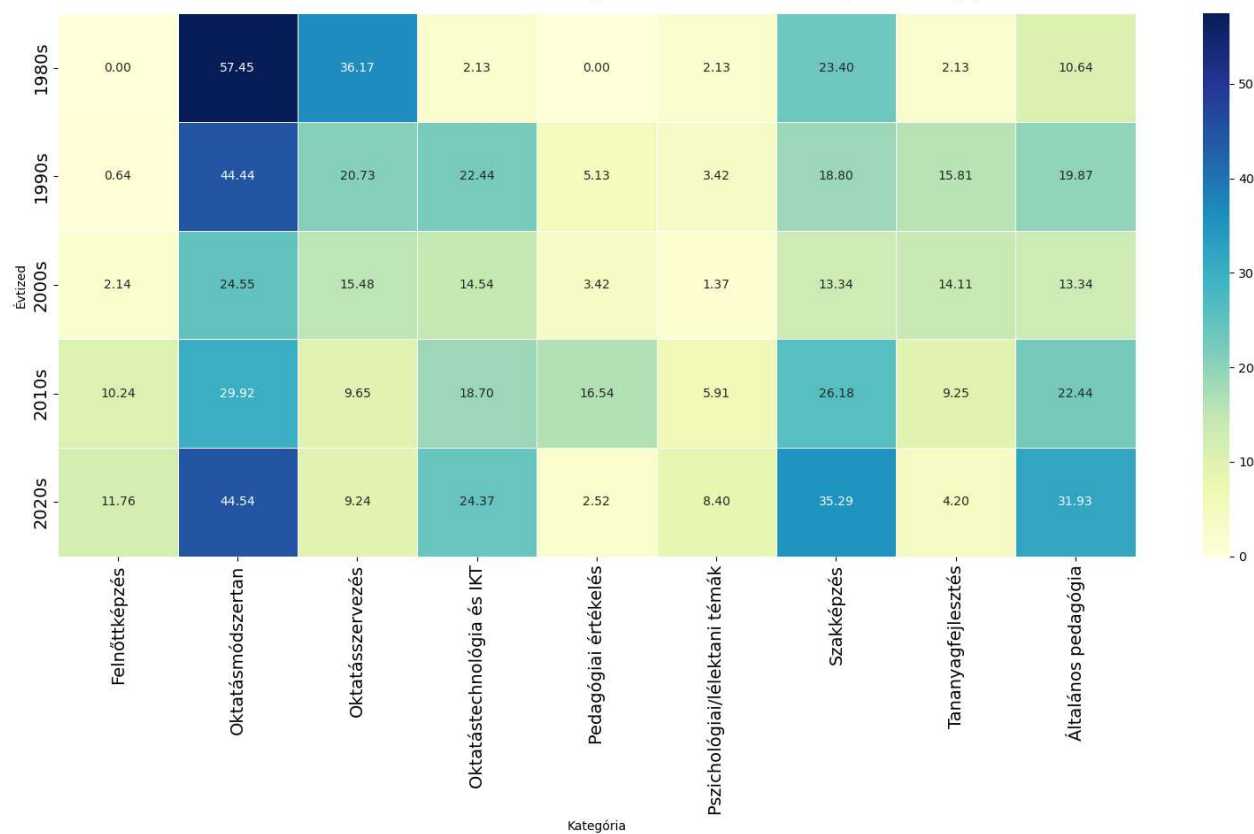
Kibővített témakörök változása az évtizedek során

2.2. Témakörök

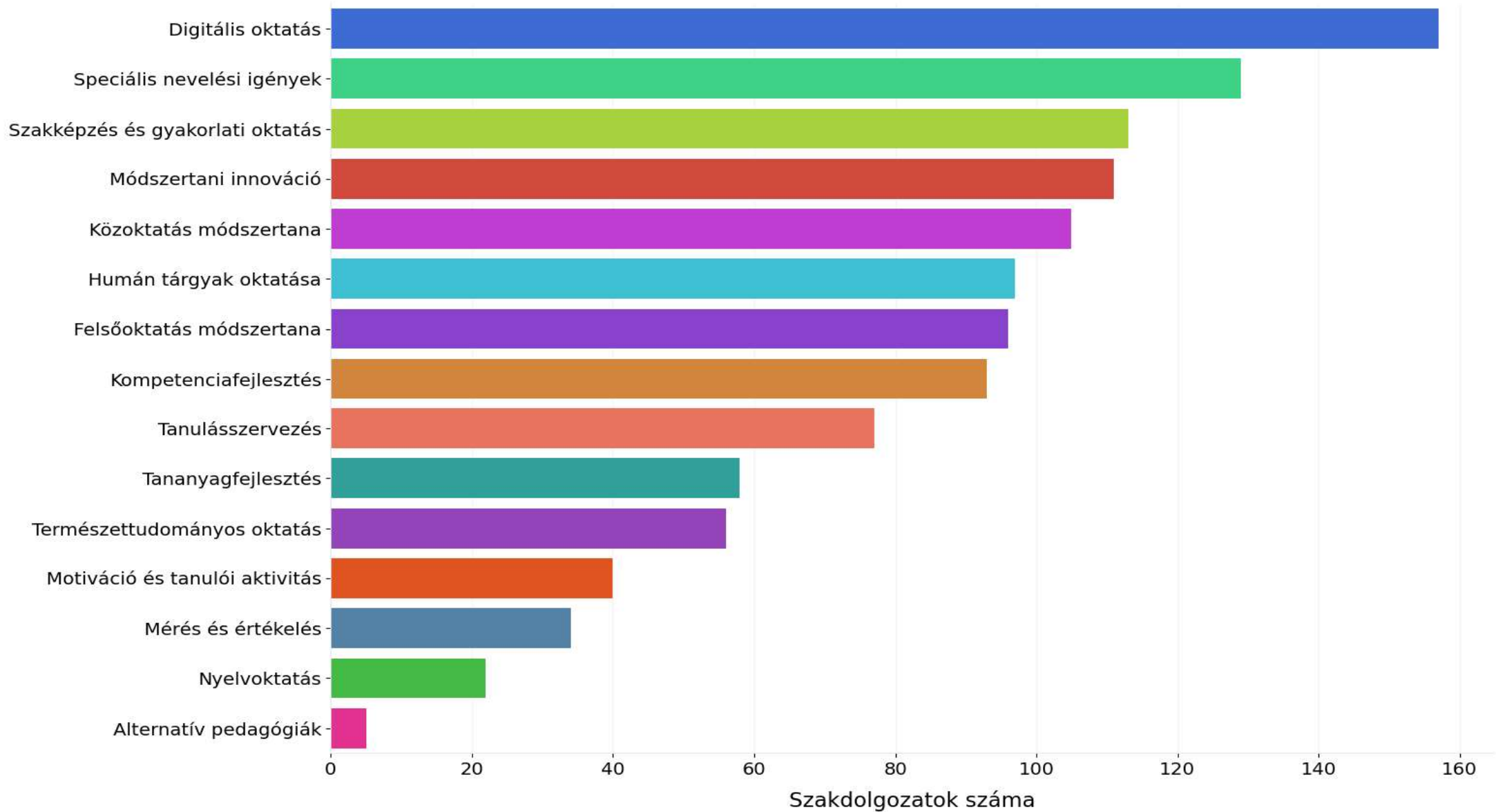
Témakörök százalékos aránya évtizedenként (hő térkép)

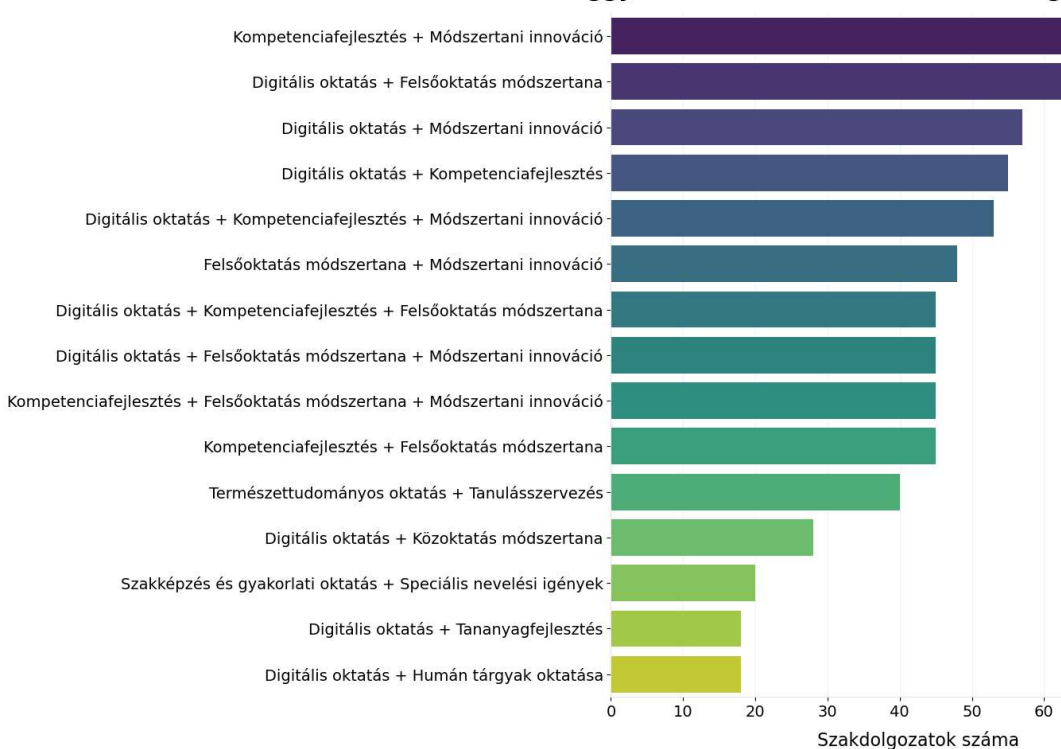

1. Az **Általános pedagógia** témakör: jelentős - minden évtizedben, különösen a 2020-as években (31,93%); - pedagógiai alapelvek fontossága a szakdolgozatokban.
2. A **Pszichológiai/lélektani témák** aránya - alacsony, de érdekes mintázat: a 2010-es és 2020-as években növekedés (5,91% és 8,4%), - pszichológiai szempontok növekvő fontossága
3. Az **Oktatásmódszertan** - domináns téma minden évtizedben, különösen az 1980-as (57,45%) és a 2020-as években (44,54%).
4. A **Szakképzés** témakör jelentősége fokozatosan nőtt, és a 2020-as években csúcs (35,29%).
5. Az **Oktatástechnológia és IKT** témakör a 2020-as években előtérben (24,37%), digitális oktatás növekvő jelentősége
6. A **Felnőttképzés** témakör - fokozatos növekedés; 2020-as években: 11,76%

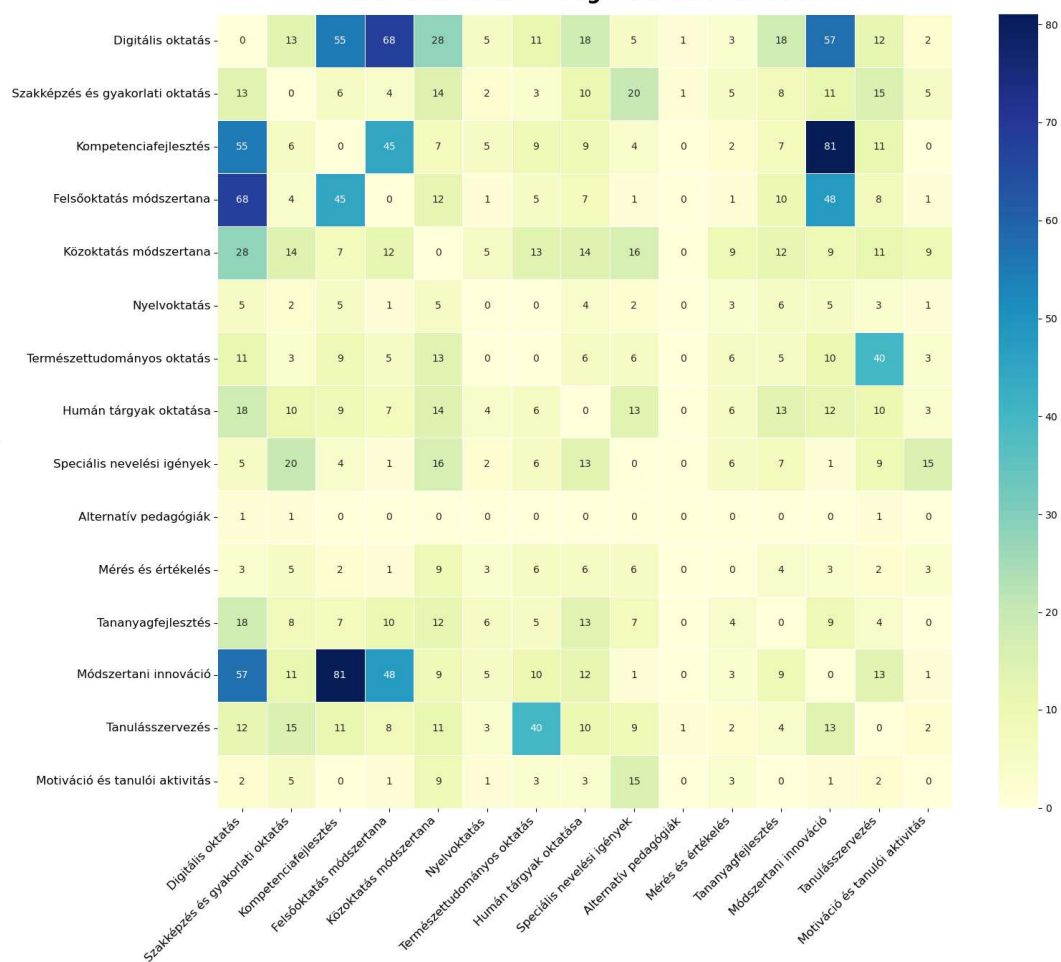
Oktatásmódszertan témájú szakdolgozatok új kategóriák szerinti eloszlása

Leggyakoribb oktatásmódszertani kategória-kombinációk

Oktatásmódszertan kategóriák közötti átfedések

- A digitális oktatás + módszertani innováció – kulcsterületek: idővel egyre hangsúlyosabbak
- Több témakör is átfedésben van egymással: pl. a kompetenciafejlesztés + a módszertani innováció.

- A szakdolgozati témák változása az elmúlt évtizedekben számos tényezőtől függ, beleértve a **társadalmi, gazdasági, technológiai és tudományos** fejlődést.
- Néhány példa arra, hogy a címekből milyen fő oktatás- és neveléstudományi, oktatáspolitikai és tágabb értelemben társadalmi változási trendekre lehet következtetni.
- Kutatásmódszertani gondolat: Nevezhetjük akár induktív jellegű kutatásnak munkánkat, hiszen konkrét tényekből kívánunk következtetni az azokat kiváltó általános jelenségekre, összefüggésekre
- A kronológiai rend mutatja a kiválasztott területeken a fejlődést, változást a témák aspektusából

Lássuk a címből az aktuális társadalmi-politikai kontextust:

- „A KISZ nevelőmunkájának tapasztalatai a Sárbogárdi körzet KISZ alapszervezeteinél”
- „Az ifjúsági mozgalom a nevelés rendszerében” című,
- 1989-ben készült szakdolgozatok, amelyek később csak történeti jellegűek lehettek volna
- (A Magyar Kommunista Ifjúsági Szövetség (KISZ) hivatalosan 1989-ben szűnt meg – ebből következtethetünk arra is, hogy mikor íródtak)

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Az oktatásmódszertan fejlődése 1989-2003 között a szakdolgozatok tükrében

A csoportmunka

- 1989 és 2003 között minden évben szerepel a címekben,
- Ebben nyilván nagy szerepe van Búzás László 1980-ban kiadott ilyen című könyvének (Tankönyvkiadó, 1980), és M. Nádasi Mária: Egységesség és differenciáltság a tanítási órán, (Tankönyvkiadó, Budapest, 1986.) munkájának, ami meglehetősen nagy népszerűségnek örvendett a hagyományos didaktikai módszerek korszerűsítésében, utána szinte természetessé válik az aktív módszerek csoportjában, és nem a címben szerepeltetik.

A megtanítás stratégiája

- szintén ennek az időszaknak (1989-2003) a népszerű oktatási módszere, ami a Nagy József szerkesztette, a Tankönyvkiadó által 1984-ben kiadott könyv alapján inspirálja a szakdolgozat írókat a témaválasztásra, 26 olyan munka született, ami ennek a stratégiának különböző elméleti és gyakorlati tárgyakban való alkalmazását a címében viseli.

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Fejlődik a technika is... A videotól a digitális oktatásig

- Az új eszközök megjelenése az oktatásban és a szakdolgozatokban a 80-as évekre tehető, nem véletlen a „Film és videotechnika helye szerepe a szakképzésben” szakdolgozati téma megjelenése 1989-ben, ami 2003-ig különböző címvariációkban 5x ismétlődik, kibővül az oktatástechnológiával éppen ebben az időszakban,
- A **számítógép** alkalmazása az oktatásban Magyarországon az 1980-as évek közepén kezdődött el fokozatosan, amikor az intézmények elkezdték beszerezni az első számítógépeket és bevezetni az informatikai tananyagot
- A számítógép fogalom 1990-ben jelenik meg a szakdolgozati listán, 2004-ig szerepel a címekben. Ebben az időszakban a 38 szakdolgozat, ebből 31 valamely tantárgy tanításában betöltött szerepéről szól, a többi a számítógép különböző munkahelyeken történő alkalmazásáról
- Az **informatika** oktatása Magyarországon hivatalosan az 1990-es évek elején kezdődött el, és azóta folyamatosan bővült és fejlődött.
- Az informatikát tartalmazó címek 1996-ban jelennek meg, ezek kezdetben az informatika oktatás módszertanát próbálják tárgyalni, a 90-es évek végétől pedig a hallgatók az oktatásinformatikai témakörök mellett már idegennyelvi – angol és német informatikai-szaknyelvi modulokat fejlesztenek – ez kapcsolatban van a DUE akkori oktatási struktúrájával. Informatikai munkatankönyveket fejlesztenek a 7.-8. osztályosok és a középiskolák egyes osztályai számára.
- Az **internet** Magyarországon az 1990-es évek közepén kezdett egyre több helyen hozzáférhetővé válni, 1997-től szerepel szakdolgozati címekben

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

A felnőttoktatás, képzés és a LLL a szakdolgozatokban – műszaki pedagógus szakokon

- A szakdolgozati címekben először **1996-ban** jelenik meg a fenti fogalmak valamelyike,
- 2003 után minden évben 2-3 ilyen címmel találkozunk, kivéve 2008-at, amikor nyolc ilyen témájú dolgozattal találkozunk, ekkor indul az andragógia szak több intézményben.
- Újabb felfutása a felnőttképzésnek az élethosszig tartó tanulással foglalkozó dolgozati címeket is beleértve **2013** volt – új felnőttképzési törvény
- **2024**-ben ugrásszerűen megnőtt a címükben is a „felnőttképzés” fogalmát tartalmazó munkák száma. Oka: egy új szak megjelenése, A témák nagyobb része már a címében szakmákra utal (turizmus, faipar, szépségipar, stb), ha a címhez hozzá vesszük a hallgatók szakját, megjelenik a szakoktató szak, amelynek új, a pedagógusképzéshez tartozó képzési szintjén 2024-ben végeznek először hallgatók. A szakoktatóként dolgozó hallgatóink többsége valamilyen szinten oktatóként is érintett a felnőttképzésben

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Szakdolgozatok a „néhai” andragógia szakon

2013: a szakdolgozatok témáiba új elemek jelennek meg, ilyenek például

- a munkaerőpiac,
- kiválasztás,
- karrier,
- teljesítményértékelés,
- a nők problémája a munkaerő piaci kontextusban, kisgyerekes anyák, női vezetők,
- ebből érzékelhető hogy az andragógia szak személyügyi szervező szakiránya létezik Dunaújvárosban
- 2013-2014-ben írt szakdolgozatoknál gyakori a felnőttoktatás, felnőttképzések témájával foglalkozó címek, amelyekből látszik, hogy a felnőttképzés milyen területeket és populációt ölel fel.
- Néhány különlegesebb terület ezek közül a rögbi, a bűvár, a tűzoltó, karate, festő képzés, a különböző tanulási színterek, így a múzeum, színház, nyugdíjas egyetem, Erasmus program, és így tovább.

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Mit mondanak még a címek az andragógusokról?

Munkahelyi képzések vizsgálata újabb témacsoport:

- a színterekből látszik a hallgatói populáció különböző kötődése, példa
- honvédség, büntetésvégrehajtás,
- MÁV, Dunafer
- egészségügy, multinacionális cégek

Általános témák – írójukról a cím nem mond semmit:

- Ilyenek például:
- a lifelong learning,
- a generációk,
- a hátrányos helyzetűek felzárkóztatása képzésekkel,
- a felnőttképzési motivációk

3. Összegzés és fő trendek

- A szakdolgozatok témái folyamatosan igazodnak a társadalmi-gazdasági változásokhoz
- Technológia: a videó és digitális eszközök integrálása az oktatásba
- Informatika és internet elterjedése alapvetően formálta az oktatási tartalmakat
- A felnőttképzés és andragógia egyre jelentősebb szerepet kapnak

Következtetések:

- A szakdolgozati címek tanulságos lenyomatai a tanárképzés tudományos változásainak
- A felnőttképzés tematizálódása növekvő súllyal jelenik meg
- A kutatás hozzájárul a jövőbeli tanárképzés tudatosabb irányításához

DUNAÚJVÁROSI EGYETEM
UNIVERSITY OF DUNAÚJVÁROS

Köszönjük a figyelmet!

